

Posudek vedoucího diplomové práce

Jakub Zbýtovský

Problematika vojenských výdajů v zemích subsaharské Afriky

Jakub Zbýtovský si pro svoji práci vybral velmi zajímavé téma vojenských výdajů států subsaharské Afriky v letech 2000–2019, které patří v odborné literatuře mezi ty méně zpracované, ale současně velmi relevantní, ať už s ohledem na četné minulé či současné vojenské režimy ve zkoumaném regionu či v souvislosti s propojením nákladů na armádu a vojenských akvizic s mezinárodním směřováním afrických zemí. Výběr tématu proto hodnotím kladně. Stejně tak kladně hodnotím i autorovu odvalu vydat se do hájemství kvantitativních metod (konkrétně regresní analýzy), které jsou v kvalifikačních pracích spíše raritní. Současně musím úvodem svého posudku poznamenat, že ačkoliv mi autor děkuje za vedení práce, konzultace a připomínky během jejího psaní, má úloha vedoucího se ve skutečnosti omezila na konzultaci tématu a zpětnou vazbu k úvodu práce. Autor tak práci průběžně nekonzultoval, což se negativně podepsalo na její kvalitě, a to po formální i obsahové stránce.

To je patrné již z obsahu práce, kterou autor nestrukturuje tak, jak je u kvalifikačních prací na FF UHK požadováno. Autor vůbec nečlení text do podkapitol, které by usnadňovaly orientaci v textu a kapitoly nečísluje. V práci se rovněž vyskytují gramatické chyby (interpunkce, psaní velkých a malých písmen aj.) a stylistická pochybení, a to již od její první věty (např. spojení „*jakou míru hraje bezpečnost*“ apod.). Autor se místy pouští do velmi komplikovaných souvětí, což nezřídka vede k jejich obtížné srozumitelnosti. Rovněž bych čekal, že autor bude svůj text před odevzdáním kontrolovat a aktualizovat, což se bohužel nestalo, jelikož v práci píše o „*současném americkém prezidentovi Donaldu Trumpovi*“ (s. 1) bez ohledu na to, že ten již osm měsíců prezidentem není (na tom logicky nic nemění ani vymezení časového rámce práce na roky 2000–2019).

Pochybení a nejasnosti se autor nevyvaroval bohužel ani v obsahové stránce práce. Autor předkládá zajímavý statistický model, který sestavuje na základě dřívějších výzkumů vojenských výdajů, jejichž nezávisle proměnné doplňuje o ty, které abstrahuje z modelů vysvětlujících vznik konfliktů. Tento přístup je jistě relevantní, ale postrádám v něm sofistikovanější diskusi možnosti/vhodnosti použití prediktorů konfliktu pro predikci vojenských nákladů. Jak se autor např. popasoval s možností opačného působení těchto faktorů (např. situací, kdy prudký pokles ve vojenských nákladech způsobí nestabilitu, jako kupř. v Sieře Leone)? Vzhledem k tomu, že je jeho jednotkou země v daném roce, nemůže tento směr kauzality určit, pouze zjistit vzájemnou korelaci obou jevů. Současně se domnívám, že se autor měl inspirovat i výzkumy, které se zabývaly důvody vojenských převratů a celkově silné role armády ve společnosti. V tomto kontextu mám na mysli zejména opakovaně prokázané působení extraktivních institucí státu na roli ozbrojených sil.

Mnohem zásadnější výtkou je však skutečnost, že autor nepochopil základní zásady regresní analýzy a nedokázal tak tuto metodu ve své práci vhodně použít. To ostatně naznačuje i možná freudovský „překlep“ na s. 19: *„V tomto případě nelze použít regresi logistickou. Konkrétně bude provedeno 20 logistických regresí, tedy jedna pro každý rok.“* Nepochopení zvolené metody pak v důsledku znamená, že závěry jeho analýzy jsou statisticky zcestné. Předně, pokud v testu ANOVA vyšla hodnota p jeho modelu opakovaně vyšší než 0,05 (což vyšla každý sledovaný rok, několikrát dokonce dosáhla hodnoty vyšší než 0,9!), pak to znamená, že autorův model není *statisticky významný* a nemá smysl ho vůbec dále testovat. Jakékoliv následné autorovo laborování nad tím, že hodnota R (či R Square) jeho modelu je vysoká a že tedy jeho model dokáže vysvětlit variabilitu ve vojenských výdajích, je nesmyslné. Fakt, že model je špatně sestaven by autor mohl vyčíst i z hodnoty *„Adjusted R Square“*, která zohledňuje konzistentnost modelu a zkoumaného datasetu. Mám tím namysli pravidlo, že počet zkoumaných nezávisle proměnných musí odpovídat určitému minimálnímu počtu zkoumaných případů. Např. Tabachnik a Fidell (2007) doporučují, aby regresní model s n počtem proměnných měl dataset alespoň o počtu $50+8*n$. Pokud tedy autor zkoumá 15 proměnných, měl by jeho dataset čítat alespoň 170 případů, nikoliv nanejvýše 44 případů, jako v autorově datasetu. V tomto kontextu mi není jasné ani autorovo tvrzení, že *„porovnávat údaje proměnných napříč roky je nelogické a jakýkoliv závěr určený z těchto dat je irelevantní“* (s. 19). Naopak, je zcela běžné datasety vytvářet ve formátu „země/rok“, i když jsou některá data u jednotlivých zemí konstantní – takto by měl autor dataset o počtu 880 případů (20 let * 44 zemí). Případné problémy s užitím konstantních dat by bylo možné následně řešit po analýze normálnosti rozložení dat, která by napověděla vhodnou metodu finální analýzy dat.

Jak je z výše uvedeného patrné, autorova práce na mě působí dosti rozpačitým dojmem. Na jedné straně velmi oceňuji nevšední volbu tématu, metody výzkumu a schopnost vytvořit a vyargumentovat vlastní statistický model, operacionalizovat jeho proměnné a vysvětlovat výsledky. Na druhou stranu mě však mrzí, že autor svoji práci nekonzultoval a nevyužil tak potenciál, který on, vybrané téma i metoda bezesporu mají. Namísto toho předložil práci, která poukázala na nedostatečné znalosti metody, což zcela zpochybnilo relevanci závěrů jeho analýzy, či přesněji její podstatné části opírající se o regresní analýzu. Zbytek jeho závěrů lze opřít o korelační analýzu, která tak alespoň částečně propůjčuje zdání nějaké statistické relevantnosti. Snad i proto jsem se nakonec rozhodl práci doporučit k obhajobě, i když to nebylo rozhodnutí snadné.